

عنوان مقاله:

امتداد جریان کلامی هشام بن حکم در بصره؛ جریانی نویافته در تاریخ تفکر امامیه نخستین

محل انتشار:

فصلنامه نقد و نظر، دوره 24، شماره 93 (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 26

نویسندگان:

محمدتقی سبحانی - استادیار پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم، ایران

سیداکبر موسوی تنیانی (نویسنده مسئول) - دکترای شیعه شناسی، پژوهشگر پژوهشگاه قرآن و حدیث، قم، ایران

خلاصه مقاله:

این پژوهش در پی یافتن سرخ‌هایی از امتداد جریان کلامی هشام بن حکم در بصره است و با این پرسش اصلی دنبال می‌شود که خط فکری هشام بن حکم چرا و چگونه در بصره تداوم پیدا کرد. به نظر می‌رسد پس از آنکه هشام بن حکم و شاگردانش در بغداد مورد تعقیب و آزار دستگاه خلافت عباسی قرار گرفتند، برخی از شاگردان هشام همچون علی بن اسماعیل میثمی و حکم بن هشام بن حکم به دلیل رونق داشتن گفتگوهای کلامی در شهر بصره و نیز دوری آن شهر از مرکز خلافت عباسی، برای ادامه فعالیت‌های کلامی خویش به آن سامان مهاجرت کردند. آنها در راستای پیگیری اندیشه‌های کلامی خود، بیشتر با گروه فکری معتزله درگیری علمی داشته‌اند و از سوی دیگر مخالفت برخی از امامیان بصره با آنان نیز در خور توجه است. با توجه به مخالفت‌های برون‌مذهبی و درون‌مذهبی، این جریان پس از حضور کوتاه مدت و فعالیت‌های تاثیرگذارش در بصره به محاق رفت. البته هرچند تاکنون تصور روشنی از حضور این جریان در بصره وجود نداشته است، اما در این پژوهش به این نتیجه رسیدیم که خط کلامی پیرو هشام در اواخر سده دوم و نیمه سده سوم هجری در بصره فعال بوده‌اند.

کلمات کلیدی:

کلام امامیه، جریان کلامی، هشام بن حکم، معتزله، بصره

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/904728>

